

Fatwaen mot Ulateig

Forsøk på å hindre forfattere med ubekvemme synspunkter i å komme til orde er ikke noe nytt. Men sjelden opplever man så skamløse forsøk på å kneble en forfatter som de man har vært vitne til når det gjelder Egil Ulateig og hans bok om likvideringene.

Det begynte før boken var trykt. Forlaget motok, ifølge Per Bangsund i Tiden/Gyldendal, «diskrete henvendelser» om å stanse utgivelsen. Hvem henvendelsene kom fra, opplyser han dessverre ikke om.

Ulateig

Egil Ulateigs bok om likvideringene under krigen har ført til en kraftig debatt i flere aviser. Debatten har dels dreid seg om det faktiske innholdet i boka, men også om både forlagets og konsulentens rolle. Journalisten Nils Rømming synes kritikken bærer preg av å være en «aksjon».

Etter at boken har utkommet, har en rekke personer med historikeren Arnfinn Moland i spissen omtalt boken i vendinger som best kan karakteriseres som overfall, ledsaget av grove personangrep mot Ulateig og Bangsund. Krav om at boken skal inndras – sensur – har vært reist uten blussel.

■ ■ Enda mer skremmende er det at aksjonen mot boken åpenbart har vært samordnet, og at aviser har latt seg bruke til å støtte forsøkene på å diskreditere forfatteren og forlaget. Hvordan kan ellers følgende forklares?

28. november fikk Arnfinn Moland en helside til rådighet i en avis til en blanding av omtale og utskjelling av boken. 29. november ga historikeren Svein G. Holtsmark boken en overhaling på kronikkplass i en avis. Der er han istand til å henvise til Molands artikkel i den første avisen *dagen før*.

Hvordan lot det seg gjøre? Skrev Holtsmark sin kronikk om ettermiddagen etter at han hadde lest den ene avisen, og styrtet ned til den andre avisen som trykte kronikken på røde rappert.

■ ■ Enn skulle forklaringen være at Moland og Holtsmark kan bestille spalteplass for å få ramme på en forfatter og en bok som tillater seg å sette spørsmålsteget ved vurderinger som de åpenbart mener skal anses som opplest og vedtatt? ■ ■ Uansett forklaringen på mysteriet, så er det grunn til å etterlyse protester fra Forfatterforeningen, fra Fagligtters forfatter- og oversetterforening, fra PEN og andre skribentorganisasjoner mot forsøkene på å sette munnkurv på en medforfatter.

Fremfor alt: Hva kommer det av at journalistene som «smykker seg med betegnelsen «undersøkende» tilsynelatende er fullstendig uinteresserte i å finne ut hvilke personer som har rettet «de diskrete henvendelsene» til forlaget om å utøve sensur, og oppklare hvordan Moland og Holtsmark kan sikre seg spalteplass til sin todagers føljetong i to forskjellige aviser?

Man kan tenke seg hva reaksjonene ville vært hvis en annen forfatter og en annen bok hadde blitt utsatt for noe liknende. Det ville utløst et unisont ramaskrik om forsøk på å kneble anderledes tenkende, angrep på ytringsfriheten, hele registret av harmdirrende protester som vanligvis ikke lar vente på seg når en forfatter og en bok blir utsatt for sensurforsøk.

■ ■ Aksjonen mot Ulateig minner om en hjemmestrikket fatwa fra presteskaper av troende okkupasjonshistorikere mot en som har foryndet seg mot den sanne tro.

En annen sak er at Ulateigs bok inneholder en rekke grove og fremfor alt unødvendige feil. Men når ble det vanlig å kreve en bok inndratt fordi den inneholder feil?

■ ■ I siste nummer av Fagprosaskribentenes blad Prosa slakter professor Kåre Lunden introduksjonsbindet i Gyldendals nye seksbinds verk «Historien om Norge», forfattet av Karsten Alnæs. Lunden setter fingeren på en lang rekke dryge feil fra forfatterens side både hva fakta og vurderinger angår, og fratrar Alnæs så godt som all ære som historieskriver.

Men Lunden krever ikke av den grunn at forlaget skal inndra boken og sette munnkurv på forfatteren. Lundens storsinn kan selvsagt skyldes at Alnæs' bok handler om en annen historie og en annen tid. Det kan også skyldes at han ikke vil innlemmes i skaren av historikere som roper på munnkurv og sensur når de møter avvikende synspunkter og vurderinger.

■ ■ Gakk hen og lær, Moland, Holtsmark og de dunkle personene bak de «diskrete henvendelsene» til Per Bangsund i Tiden/Gyldendal.

Nils Rømming